

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum æqualitas dicatur positiuè an priuatiuè in diuinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

stantiam quæ est identitas, cum ergo identitas semper sit relatio secundum rationem, oportet quod æqualitas & similitudo, ut sunt in diuinis (quia sic transeunt in identitatem) sunt relationes rationis tantum.

5 Licet hæc conclusio sit vera, tamen ratio probans eam multipliciter deficit. Primo, quia quod relationes dissimilitudinis nominum proportionantur relationibus similitudinis nominum non est de se notum, nec ipsi probant, sed absque aliqua probatione assumunt. Secundo, quia dato quod proportionentur, ita ut relatio identitatis respondeat relationi mensuræ & mensurabilis, tunc deberet dicere, quod sicut relatio mensuræ & mensurabilis est relatio ex una parte realis & ex alia secundum rationem tantum, sic identitas ex una parte erit relatio realis, & ex alia relatio rationis tantum, quod est absurdum. Tertio, quia applicatio ad propositum non est conueniens, scilicet quod si quantitas & qualitas in diuinis transeunt in substantiam, quod æqualitas & similitudo transeunt in identitatem quæ sit relatio rationis. Possumus enim in diuinis accipere dupliciter identitatem. Vno modo prout vnaquæque persona dicitur eadem sibi ipsi, & hæc identitas proculdubio est relatio rationis, quia est ad aliud secundum rationem tantum, & in hanc non transeunt similitudo & æqualitas. Alio modo possumus accipere identitatem, prout vna persona dicitur eadem alteri in essentia, & in hanc transeunt similitudo & æqualitas. Sed quod hic sit relatio rationis non minus est dubium quam de similitudine & æqualitate etiam in creaturis: Si autem aliquando duo participantia vnum in specie quantitatis & qualitatis referuntur ad se inuicem realiter: multo fortius ea quæ participant vnum in specie substantiæ secundum illud vnum debet referri ad se inuicem realiter. eodem modo in diuinis, ubi plura supposita participant vnum secundum numerum, siue illud vnum accipitur sub ratione substantiæ siue quantitatis, vel qualitatis, æquæ dubium est, ex quo supposita relata sunt realiter distincta: & fundamentum realiter vnum quod referantur secundum rationem tantum fundamento accepto in ratione substantiæ: sicut eo accepto in ratione quantitatis & qualitatis.

6 Secundus modus probandi eandem conclusionem talis est. De ratione relationis est, quod per eam aliquid dicatur ad se habere, sed secundum æqualitatem diuina persona non se habet ad aliud secundum rem, quia persona dicitur æqualis personæ secundum essentiam acceptam sub ratione quantitatis: vna autem persona est eadem alteri quoad essentiam, quare æqualitas inter diuinas personas non est relatio realis.

7 Sed contra hoc arguitur, quia licet de ratione relationis sit esse ad aliud, quantum ad extrema relata, non tamen quoad fundamentum relationis. Alioquin in diuinis non esset aliqua relatio realis, quia omnes relationes diuine fundantur super essentiam quæ est vna numero indistincta in omnibus personis. Igitur vnitatis essentia diuine, & diuinarum personarum in essentia accepta, sub ratione quantitatis non impedit quin æqualitas sit realis relatio. quod autem essentia quæ est vna numero sit fundamentum omnium relationum diuinarum etiam originis patet, quia in diuinis non sunt nisi duo predicamenta, substantia, & relatio, sed relatio non potest fundari super relationem alioquin esset processus in infinitum: ergo fundatur super essentiam, vel substantiam quæ est idem.

8 Et idcirco aliqui suppleunt modum istum dicentes quod licet non sit necessarium ad realitatem relationum, quod extrema habeant distinctum fundamentum, tamen necessarium est, quod extrema, ut extrema sint realiter distincta. nunc est ita quod personæ diuine licet sint realiter distinctæ: ut sunt extrema relationum originis, non tamen ut sunt extrema relationis æqualitatis, & similitudinis propter quod relationes originis sunt reales, non autem relationes æqualitatis, vel similitudinis. minor probatur, quia pater & filius de se dicuntur extrema relationum originis: & de se distinctionem habent, sed pater & filius ut sic non sunt extrema relationum æqualitatis aut similitudinis, sed ut quanta vel qualia, æqualitas enim est duorum quantorum, & similitudo duorum qualium: pater autem & filius non distinguuntur ut quantia, & æquales, sed sunt penitus vnum re, quare &c.

9 Tertius modus est, qui videtur verior, & magis consonat predictis, quod relationes æqualitatis & similitudinis non sunt reales in diuinis, sed tantum relationes originis, quia ut dictum fuit supra, relatio realis, vel est realis respectus accidentaliter adueniens, vel est denominatio sumpta ex pluribus. Similitudo autem & æqualitas nullo istorum modorum possunt esse reales relationes in diuinis, quod patet primo accipiendo relationem pro respectu consequente per se ad suum fundamentum, quia talis respectus est realis, ex hoc quod extrema realia, & sic est fundamentum habet inter se necessariam exigentiam, nunc est ita quod personæ diuine non habent inter se necessariam exigentiam ratione essentia, ut est fundamentum æqualitatis & similitudinis: habent autem ut ipsa est fundamentum relationum originis, ergo sole relationes originis sunt reales, non autem relationes æqualitatis aut similitudinis, maior probata fuit prius, minor declaratur, quia essentia diuina, aut est vna habens rationem quantitatis & qualitatis, & sic est fundamentum relationum æqualitatis & similitudinis, aut est essentia fecunda, & sic est fundamentum relationum originis, ergo fecunditate enim diuina essentia est quod in ipsa vna numero existere sint plures personæ, quarum personarum vna sit ab alia & tertia ab vtraque. Cum igitur essentia diuina, vel est vna non requirit quod sit in pluribus: sed hoc requirit solum in quantum est fecunda: & sub hac ratione solum est fundamentum relationum originis, patet quod illæ sole sunt reales in diuinis, respectus autem realis accidentaliter adueniens non conuenit Deo etiam per comparationem ad creaturam, ut prius probatum fuit, & multo minus per comparationem ad intrinsecam, propter quod æqualitas quæ est inter personas diuinas non potest esse realis respectus accidentaliter adueniens. Denominatio etiam respectiva quæ est realis relatio sumitur ex pluribus rebus realiter inter se differentibus, ut supra dictum fuit, æqualitas autem diuinarum personarum non est denominatio sumpta ex pluribus rebus, sed est denominatio sumpta ex vnicæ re, quæ nullo modo est realiter plurifecata, sed solum secundum rationem, & ideo non est realis relatio in diuinis sicut in creaturis.

10 AD PRIMVM argumētum dicendum, quod illæ relationes quæ habent eadem extrema, & idem fundamentum sub eadem reali ratione exigentiæ extremorum omnes sunt reales æqualiter, nunc est ita, quod in essentia diuina ut est fundamentum relationum originis est sufficiens ratio exigentiæ extremorum, hæc enim est fecunditas naturæ, ut dictum est, sed in ipsa ut est fundamentum æqualitatis & similitudinis non est talis ratio exigentiæ, vnitatis enim essentia non requirit quod ipsa sit in pluribus suppositis, quare &c.

11 Ad secundum dicendum quod perfectio essentia diuine ut fecunda est requirit quod sit a patre in filio, sed perfectio essentia diuine ut vna est non requirit quod in eis sit vna, quia, ut vna est, non requirit quod sit in pluribus, & per consequens non requirit quod sit vna in pluribus, tota ergo necessitas exigentiæ est ex fecunditate naturæ secundum quæ ipsa est fundamentum relationum originis, & non ex eius vnitatis secundum quam ipsa est fundamentum æqualitatis & similitudinis.

QUESTIO SECUNDA.

Vtrum æqualitas dicitur positiuè an priuatiuè in diuinis.

Secundo queritur vtrum æqualitas dicatur positiuè an priuatiuè in diuinis. Et videtur quod priuatiuè, quia quæcumque opponuntur priuatiuè alterum dicitur positiuè, alterum verò priuatiuè, sed secundum Philo. 10. Metaph. æquale opponitur magno & paruo priuatiuè, sed magnum & paruum dicuntur positiuè, ergo æquale dicitur priuatiuè.

2 IN CONTRARIVM arguitur, quia æquale & inæquale opponuntur priuatiuè, sed inæquale dicitur priuatiuè, ergo æquale dicitur positiuè.

3 RESPONSIO. In æqualitate & similitudine tria sunt consideranda, fundamentum relationis quod est quantitas, vel qualitas, extrema relationis quæ dicuntur æqualia, aut similia, & ipsa habitudo relatiua æqualitatis, aut simi

similitudinis. Nomen autem equalitatis aut similitudinis non significat primum (scilicet fundamentum) sic enim significat et similitudo albedinem quae est eius fundamentum inter duos albos, quod nullus diceret. Mutaretur enim eius significatum quia mutetur frequenter similitudinis fundamentum. Sunt enim aliqui similes in nigredine sicut alii sunt similes in albedine. Nec significat extrema relata, ut de se patet, ergo nomen equalitatis directe significat tertium, scilicet ipsam habitudinem relationis. Alia tamen duo dar intelligere non sicut significata, sed sicut habentia habitudinem ad principate significatum.

4. HOC SYMPOSITO dicendum, quod equalitas quantum ad suum formale significatum dicitur positivum. Quod patet sic, omne quod est directe in praedicatione secundum rem, vel rationem, & non per aliam reductionem est positivum & non privativum. (Privationes enim & negationes sunt in praedicatione solum reductione ratione habituum vel affirmationum) sed equalitas est directe in praedicatione relationis saltem secundum rationem cui sit relatio (licet rationis in divinis) ergo equalitas formaliter dicitur aliquid positivum, maior patet, quia esse relationem vel aliquid aliud pertinens ad praedicationem secundum rem vel secundum rationem non facit differentiam secundum positivum & privativum. Et ideo sicut illud quod dicitur relationem realem directe, vel rem alterius praedicationi est formaliter aliquid positivum, sic illud quod dicitur directe relationem rationis vel relationem alterius praedicationi est formaliter positivum, & idem est dicendum de extremo relationis sumpto concretum sub nomine relationis (ut equalitas) quia idem importatur formaliter per concretum & abstractum. Quantum autem ad fundamentum equalitatis dicendum est, quod positivum ipsum considerare, vel quantum ad illud quod est, & sic est aliquid positivum, & positivum dicitur, quia hoc est quantitas vel aliquid acceptum sub nomine quantitatis, vel positivum ipsum considerare sub formali ratione fundamenti equalitatis sit ratio unius, super unum enim in quantitate fundatur equalitas, ratio autem unius est ratio privativa, patet quia equalitas & equalitas dicitur privative. Sed hoc non est formaliter, ut dicitur est. Verumtamen in hoc sensu loquitur Philo. 10. Metaph. quando dicitur quod equalitas opponitur magno & parvo privative. Sic etiam diffinitur cum dicitur quod equalitas est quid positum iuxta alterum, nec excedit, nec exceditur.

5. PER HOC patet responsio ad argumentum in oppositum.

6. ALIUD autem argumentum probat quod equalitas quantum ad illud quod dicitur formaliter dicitur positivum quod concedendum est.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum essentialia attributa debeant appropriari divinis personis.

Tho. 1. q. 39. ar. 7. & 8.

Ad secundum principale sic proceditur. Et videtur quod essentialia attributa non debeant appropriari divinis personis, quia equalitas communia sunt in divinis attributa essentialia sicut essentialia, sed essentialia nulli appropriantur, ergo nec essentialia.

2. Item prius est proprium, quam appropriatum, quia appropriatum dicitur per similitudinem ad proprium, sed propria personarum non sunt priora essentialibus attributis, imò sunt secundum rationem posteriora, ergo essentialia attributa non possunt appropriari personis.

3. IN CONTRARIUM est quod dicit Aug. & Hilarius in littera.

4. RESPONSIÓ. Dicendum est primo quod appropriatio in divinis est possibilis. Secundo quod est utilis. Tertio reddetur ratio de appropriationibus diversis.

5. QVOD sit possibilis patet, non enim appropriatur nisi commune. Est enim appropriatum de communi, tractum ad proprium. Item ad omne commune appropriatur cuiuslibet, sed illud quod habet aliquam convenientiam cum proprio propter quod de communi trahitur ad proprium, si

est autem omnia attributa essentialia sunt communia omnibus personis, tam quædam habent maiorem convenientiam cum proprio personæ quam alterius propter quod illi personæ potest convenienter appropriari, & secundum hoc potentia quæ nominat principium appropriatur patri qui est primum principium. Sapientia verò quæ ad intellectum pertinet appropriatur filio qui procedit per modum intellectus, bonitas autem appropriatur Spiritui sancto, qui procedit per modum voluntatis, cuius obiectum est bonum, appropriatio ergo est possibilis & rationalis.

6. EST ETIAM utilis, quia per appropriata aliter qualiter manuducimur in cognitionem personarum hoc modo. Invenitur enim distinctio in attributis, & in personis, sed differenter, quia distinctio personarum est realis, distinctio verò attributorum est secundum rationem, & est nobis magis nota, & quantum per attributa sola ratione distincta non possumus sufficienter arguere distinctionem personarum, tamen inspicimus in appropriatis aliquam similitudinem propriorum, & sic per appropriata aliter manuducimur in notitiam personarum.

7. QVANTUM ad tertium notandum est quod alia est appropriatio secundum Hilari. alia secundum Aug. Hilarius enim appropriat æternitatem patri, speciem filio, usum Spiritui sancto. Ratio autem huius appropriationis est hæc, æternitas enim quia est mensura ex sua ratione caris principio appropriatur patri qui est principium non de principio. Species autem appropriatur filio quia species quandoque sumitur pro imagine, filius autem est imago patris ut prius dictum fuit. Vnus verò appropriatur Spiritui sancto, quia uti largi accipiendum est assumere aliquid in facultate voluntatis. Spiritui autem sancto procedit per modum voluntatis, ideo, &c.

d. 28. q. 3.

8. Beatus autem Aug. appropriat unitatem patri, quia unitas est principium numeri, pater autem est principium divinarum originum. Ac equalitatem autem appropriat filio, quia equalitas importat unitatem respectu alterius. Est enim equalitas quod habet unam quantitatem cum alio, & ideo appropriatur filio qui est secunda persona in trinitate. Connexio autem importat unionem duorum per tertium & ideo appropriatur Spiritui sancto, qui procedit a patre & filio ut sunt unum.

9. Secundum hunc modum potest sumi illa appropriatio, Rom. 11. (Si tamen Apostolus intendit facere ibi aliquam appropriationem) quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia. Hæc enim præpositio ex importat quandoque habitudinem causæ materialis, & sic non habet locum in divinis, quandoque habitudinem causæ efficientis quæ quidem convenit deo in ratione suæ potentie activæ, unde appropriatur patri sicut & potentia. Hæc autem præpositio per designat habitudinem formæ per quam agens agit sicut dicimus quod artifex agit per artem. Unde sicut ars & sapientia appropriatur filio ita & hoc quod est per ipsum. Hæc verò præpositio in denotat continentiam. Continet autem Deus res in quantum sua bonitate eas conservat & gubernat. Et ideo esse in quo appropriatur Spiritui sancto sicut & bonitas.

10. AD PRIMVM argumentum in oppositum dicendum est quod non simile est de essentialibus & de attributis essentialibus, quia essentialia ut essentialia est non habet maiorem convenientiam cum proprio unius personæ, quam cum proprio alterius, & ideo non potest appropriari uni personæ magis quam alii. Sed diversa attributa habent maiorem convenientiam cum proprio unius personæ quam cum proprio alterius, ut visum fuit prius propter quod appropriantur magis uni quam alteri.

11. Ad secundum dicendum quod in divinis nihil est prius aut posterius secundum rem, sed secundum rationem, & hoc modo quædam essentialia sunt priora propriis personarum, sed non dicuntur appropriata nisi ratione priorum, & sic sunt posteriora propriis personarum secundum rationem talis nominis, nec est inconueniens quod aliquid sit prius & posterius altero secundum rationem quantum ad diversas considerationes.

Sententia huius distinctionis. XXXII. in generali & speciali.

HIC oritur quæstio. Superius determinavit Magister de propriis & appropriatis personarum. Hic verò inquirat qualiter personæ diuine comparantur ad invicem